

her zaman doğruya

PARALEL

Yıl: 1 Sayı: 3
Nisan 2007 Fiyatı: 5 YTL

**BİZİ VURDULAR
BİZDEN HESAP
SORUYORLAR**

“Endemik” tehlikede...

“Toroslar, her geçen gün risk altında ve yok oluyor. Yapılan araştırmalar, daha keşfedilmeden yüzlerce veya birlerce hayvan ve bitki çeşidinin daha keşfedilmeden yok olduğunu gösteriyor. Bu bölge bir an önce koruma altına alınmazsa Toroslar kısa sürede yok olur”

Gülen Güven

Ülkemizdeki ve dünyadaki bütün biyologların gözünü çevirdiği Bolkar dağları yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Koca bir dağ yerinden kaybolmayacak ama üzerinde barındırdığı binlerce endemik bitki ve hayvan, her geçen gün azalan popülasyonu ile tehlike sinyalleri veriyor. Niğde Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ahmet Karataş, ülkemizin 1830'lu yıllardan itibaren biyolojik anlamda araştırma yapan yabancı araştırmacıların yoğun ziyaretçi akınına uğradığını söyledi.

Yabancı araştırmacıların ziyaret alanlarının en başında Bolkar Dağlarının geldiğini hatırlatan Karataş, Türkiye'de ise üniversitelerin 1933 yılında kurulmasına rağmen Bolkar Dağlarının önemini ancak 1950'li yıllardan sonra farkına varıldığını belirtti. Aladağlar'ın 1994 yılında alınan kararla Milli Park haline dönüştürülmesine rağmen, Bolkar dağının henüz bundan nasibini alamadığını da vurgulayan Karataş, Türkiye'de endemizm denildiği zaman akla ilk gelecek yerlerin başında Bolkar Dağlarının olduğunu ifade ederek; “Bizler, bu eksikliğinde bilincinde olarak, Biyoloji bölümünden bazı hoca arkadaşlarımız ve öğrencilerimizle birlikte, dağın Niğde kesiminde biyolojik araştırmalar yaptık. 1800'ü

yılların ortalarında Almanlar, Fransızlar ve İtalyanlar başta olmak üzere değişik ülkelerden buraya gelen araştırmacılar Rana Holtzi ismi verilen Toros Kurbağası çeşidi ilk kez keşfettiler. Sonraki yıllarda yapılan çalışmalarda da bu türe başka hiçbir yerde rastlanılmadı.

Belki bu kurbağayı, Toroslar için bir bayrak tür olarak söyleyebiliriz ama bunun dışında dünyanın başka hiçbir yerinde ol-

mayan canlımızın da burada olduğunu görüyoruz. Bunların içerisinde yüzlerce bitki çeşidi, değişik gruplardan böceğinden memelisine kadar hayvanları görmemiz mümkün. Bu kadar nadir özelliklere sahip olan Toros Dağlarının Bolkar kesimi bilim adamlarının her zaman dikkatini çeken bir yer olmuştur” dedi.

Bolkar dağında bulunan endemik türlerin yüzlerce olduğunun altını çizen Karataş, “Ne yazık ki, bu konuda vatandaş olarak yeterince bilincimiz yok. Bu nedenle bu endemik türlerin pek çoğuna Türkçe bir isim bile verilememiş. Bu belki bizim bir eksikliğimizden, duyarsızlığımızdan veya yeterince kişinin bu işle uğ-

raşmayışından da kaynaklanıyor olabilir. En nadir canlılar arasında dünya çapında koruma altına alınmış ve her an tükenebilecek durumda olan 10'dan fazla bitki türünü öncelikle görüyoruz. Bu bitki türleri sadece Bolkar dağlarında var ve sınırlı kesimde ve sayıda var. Bunun ötesinde çok nadir kelebek çeşitlerimiz, tayyare veya helikopter denilen böceklerle, kurbağalardan kuyruklu kurbağa kertenkeleyi andıran semender çeşitleri, yine Toroslara has ve çok nadir görülen Bolkar engerek yılanı. Kuşlardan endemik çeşidimiz olmamasına rağmen, dünyada ve Türkiye'de tükenme riski altında olan pek çok yırtıcı kuş, ötücü kuşlar bu bölgede bulunmaktadır. Memeli hayvanlarda ise çok nadir türler burada yaşamaktadır. 1950'li yılların sonuna kadar burada yaşayan ancak şu anda sadece Konya Bozdağ'da yaşayan Anadolu Yaban koyununun da kayıtlarına burada rastlıyoruz. 50'li yılların sonundan itibaren de aşırı avcılığa bağlı olarak bu canlı türü bir daha karşımıza çıkmıyor. Anadolu Pars'ı ise 1970'li yıllara kadar bu bölgede görülürken, şu anda Türkiye'de bir tane bile kaldı mı, bu tartışmalı bir konu. Bunların dışında 1990'lı yılların başına kadar sırtlardan bahsetmek mümkün.

Hamster Meriones

Bu hayvanlardan biraz daha şanslı olan Vaşak ise halen bu bölgede yaşamaktadır. Bu bölgede bir başka hayvan türü ise fareyi andıran ama fare olmayan, fakat fareye benzemesi nedeniyle 'Sivriburunlu Fare' denilen arısıpası hayvanı mevcut. Bu hayvanın dünyada iki numunesi var, biri Maden köyü civarında, diğeri ise Antalya'nın Elmalı ilçesi civarlarındaki dağlarda yaşamaktadır.

Yani bu bölgede dünyanın hiçbir yerinde rastlanılamayan toplamda binin üzerinde canlı çeşidi bulunmaktadır. Türkiye'de biyolog sayısı yeni yeni artışı gösteriyor. 1940'lı 50'li yıllardan itibaren bu işe ilk başlayan meslektaşlarımız Bolkar dağlarına yönelmişler. Özellikle Botanik için çok sayıda çalışma yapılmış. Böyle bir yer Avrupa'nın her hangi bir yerinde olmuş olsaydı, bu araştırmacı sayısını yüzlerle binlerle ifade etmemiz mümkün olurdu" diye konuştu.

Endemik türlerin yurt dışına kaçırılmaması için alınan önlem ve tedbirlerin artırılması gerektiğine değinen Karataş, "Gümrüklerde mutlaka biyolog bulunması lazım, bunu pek çok ülkede görüyoruz ama bizim gümrüklerimizdeki biyolog sayısı ve uzmanlık alanları yetersiz. Kısacası denetimlerde bir sorun var. Birazda 'Ne olacak, bundan daha çok var' mantığı vatandaşlarımızın pek çoğunda hakim. Özellikle Avrupa ülkelerinden

salamandra-bolkar

rana holtzi

dryomys laniger

gelen bilim adamları, kendi ülkelerinde olmayan pek çok soğanlı bitkiler başta olmak üzere çeşitli canlı türleri ülkemizden kaçırılıyor. Bunun dışında arıcılıkta kullanılan ve Bombus adı verilen, bal açısından bir önemi olmayan ancak çiçekleri tozlaştırma açısından gayet önemli olan arı türü buradan alınarak dış ülkelere götürülmektedir. Özellikle koleksiyon amaçlı endemik kelebek çeşitleri toplanıyor veya vatandaşımıza para karşılığı toplatılıyor. Türkçe'mizde güzel bir söz var, 'Sakinılan göze batar' deriz. Üzerinde çok fazla durulan, çok nadir olduğu söylenen ve reklamı bolca yapılan canlı türleri üzerinde böyle bir akıbetle karşılayabiliyoruz. Böylece canlı çeşidini korumaya kalkarken tam tersine bir sonuçla karşılaşılıyor. 1830'lu yıllardan itibaren Rona Holtzi kurbağası keşfedildikten sonra dünyanın pek çok yerinden gelen bilim adamları, bunlar üzerinde araştırmalar yapıyorlar ancak bu araştırmaları yaparken yaş tayinleri veya DNA analizi gibi çeşitli çalışmalar nedeniyle bu hayvanları öldürmek zorunda da kalabiliyorlar. Veya canlı hayvanı olduğu gibi ülkelere alıp götürebiliyorlar. Bu kadar nadir canlıdan birkaç yüz tane veya belli bir oranda götürünce önemli bir popülasyon kaybına neden olabiliyor"

Bolkar dağının kesinlikle Milli Park alanı olmayı hak ettiğine inandığını söyleyen Karataş, sözlerini şöyle sürdürdü; "Fakat Milli Park olabilmesi için Bakanlığın teklif etmesi ve Bakanlar kurulundan geçmesi gibi rutin prosedürler var. Öte yandan Bolkar dağı sadece Niğde'nin değil, aynı zamanda Mersin, Adana, Karaman ve Konya'nın bir parçası. Belki Bölge milletvekillerinin bu konuyu ortak değerlendirerek işlemesi gerekmektedir. Toroslar, her geçen gün risk altında ve yok oluyor. 1950'li yıllardan bu yana bir çok hayvan çeşidinin nesli tükenmiştir. Belki de Türkiye'den tamamen silinmiş canlıların olduğunu görüyoruz. Bir an önce, belki de yarın bu bölgenin koruma altına alınması gerekmektedir"